

Mål Alsided personlig udvikling	Tegn på læring – vi vil se at:	Handleplaner	Evaluering
<p>Børnene indgår i samspil med andre og bruger legen til at afprøve omverdenen</p>	<p>2 år:</p> <p>Børnene eksperimenterer i leg</p> <p>Børnene imiterer andre</p> <p>Børnene betragter andre i leg</p>	<ul style="list-style-type: none"> - At give børnene mulighed for at lege med vand, ris og sand. Stille de rette redskaber så som glas, klude, spande til rådighed. - Stille legekøkken op og hvad dertil hører. Have dukker og dukkesenge på stuen. Introducer det for børnene. - Børnene bliver inspireret til leg af de ældre børn og de voksne. Det pædagogiske personale skaber rammen for at børnene har mulighed for at afprøve de lege de ser de ældre børn lege på stuen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi ser at børnene opnår læring gennem leg. - Vi stiller forskellige materialer og legeredskaber til rådighed. - Børnene er med til de praktiske gøremål i hverdagen.
	<p>4 år:</p> <p>Børnene tager initiativ til at sætte lege i gang både for sig selv og andre</p> <p>Børnene forhandler roller i lege</p> <p>Børnene kan bevæge sig mellem forestilling og virkelighed</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vi findeler stuen i legezoner, der inspirer til leg. Legezoner der giver ro til legen udvikler sig og gør at børnene for mulighed for at nå fordybelsen i legen. - Igennem vejledning af en voksen, opnår børnene redskaber til at kunne forhandle og derigennem fordele rollerne i legen, på en anerkendende og for alle børn tilfredsstillende måde. - Igennem iagttagelser af børnenes leg. Børnene lege f.eks. far, mor og børn. Hvordan leger børnene deres rolle? Formår de at træde ud af sin rolle for at kunne forhandle det videre forløb i lege. Men også at kunne træde ud af sin rolle for at 	<ul style="list-style-type: none"> - Børnene leger det tiltænkte i de enkelte legezoner og det er forsat tydeligt for børnene hvad de kan lege med i de enkelte zoner - Vi støtter børnene i rollefordeling, hjælper dem til bevidstgørelse af hvem der er med i legen og hvad legen indebærer samt støtter børnene i forståelsen af rollen - Nogle børn kan mens andre støttes i at lære det..

		<p>høre og genoptage lege ud fra det aftalte i legens forløb. På baggrund af vores iagttagelser skabes der rammer til at børnene har mulighed for at udvikle deres lege.</p>	
<p>Børnene udforsker omverdenen – og sig selv</p>	<p>2 år:</p> <p>Børnene tager initiativ til kendte aktiviteter</p> <p>Børnene opsøger kendte relationer</p> <p>Børnene afprøver muligheder i omgivelserne</p> <p>Børnene viser vilje til at forfølge egne interesser</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ved at have kendte genstande så som farveblyanter og papir. Det kan også være puslespil eller bolde i børnehøjde. - Ud fra iagttagelser bliver der taget hensyn til arbejdet, med det enkeltes barns relation til kendte børn og voksne. På baggrund af dette igangsættes der aktiviteter og leg - Der skabes rum for udvikling via leg og aktiviteter med udgangspunkt i barnets spor. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi oplever at børnene udnytter de rammer og udviklingsmulighed som stilles til rådighed, ved at de tager initiativ og gør opmærksom på det de er optaget af. - Børnene udviser tillid og tryghed ved personalet og de andre børn
	<p>4 år:</p> <p>Børnene tager initiativ til nye aktiviteter</p> <p>Børnene opsøger nye relationer</p> <p>Børnene træffer valg ved at vælge til og fra</p> <p>Børnene tør deltage i nye situationer med ukendte roller</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ved at præsentere nye materialer som f.eks. stof, garn, tykt pap. Skabes der rum for at udtrykke sig anderledes kreativt. - Ved at skabe voksenstyrret aktiviteter, projekter eller lege bliver børnene præsenteret, for børn de ikke omgås med i det daglige, og derved skabes der mulighed at skabe nye relationer. - I det daglig bliver børnene stillet over for valg, de skal vælge til og fra. Det kan være hvilken legezone de vil lege i og hvem de vil lege med. - For at børnene tør deltage i nye situationer med ukendte roller er det vigtigt at vi som voksen skaber 	<ul style="list-style-type: none"> - Det er ikke produktet men processen der er vigtigst. - Vi er meget bevidst om, hvem vi sætter sammen i eksempelvis spil, ture, spisning m.m - Børnene stilles ofte over for disse valg efter samling, spisning, ture m.m - Vi gør det, men arbejder på at gøre det mere struktureret.

		rammer børnene følger sig trykke i. Det gør vi gennem forberedelse af børnene. Det sker gennem dialog med børnene. Hvis vi skal på tur, taler vi om hvor vi skal hen og hvad skal vi opleve. Inden vi starter nye aktiviteter op, præsenterer vi det først for børnene.	
Børnene positionerer sig i forhold til fællesskab, rammer og rutiner	2 år: Børnene søger de voksnes opmærksomhed, ved at vise behov for omsorg og støtte Børnene afprøver egne og andres grænser Børnene kender de faste rutiner i hverdagen	<ul style="list-style-type: none"> - Opfordrer børnene til på en positiv måde at kontakte en voksen og fysisk og verbalt give udtryk for sine behov. - I voksenstyret aktiviteter eller gennem leg, får barnet hjælp af en voksen til at se og italesætte andres og egne følelser og grænser. - Når vi spiser og skal sove har vi faste rutiner. Hvordan vi vasker hænder, skal have skiftet ble og fundet sovepose frem. Ved at rutinerne er genkendelige, forventer vi at børnene opnår kendskab til dem. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi ser at børnene får kendskab til rutinerne, ved at vi italesætter og gør dem genkendelig.
	4 år: Børnene hjælper andre, når der er behov for det Børnene forhandler med andre om krav eller regler Børnene kan udsætte egne behov	<ul style="list-style-type: none"> - At børnene er opmærksomme på hinanden og dermed hinandens behov. Ved måltider har vi fokus på at børnene hjælper hinanden med at række vand og mad rundt til dem der har behov. - At vejlede børnene i at indgå i dialog, så børnene kan skabe en god leg gennem forhandlinger af legens krav og regler. - Vi vil gerne at børnene skal kunne vente på tur og det vil vi øve gennem regellege samt i det daglige når vi alle skal vaske 	<ul style="list-style-type: none"> - Dette er forsat et område vi arbejder med. De mindste børn vil til stadighed skulle lære dette. - Dette gør vi ved at være i dialog med børnene om lege og regler, at deltage i legene samt ved at italesætte de andre børns ønsker og behov. Dette både under leg og spisning.

		hænder og når vi spiser.	
--	--	--------------------------	--

Mål Sociale kompetencer	Tegn på læring – vi vil se at:	Handleplaner	Evaluering
Børnene indgår i fællesskaber som basis for at knytte venskaber	2 år: Børnene leger med hinanden Børnene udtrykker glæde ved at gøre det samme som andre	<ul style="list-style-type: none"> - Skaber mulighed for fælles lege, med støtte af en voksen. Det kan være "løbe- efter- lege", tog, køkken e.l. - Gennem rytmik, fredags- samling, fælleslege og aktiviteter. Det pædagogiske personale er opmærksom på at italesætte børnenes glæde. 	<ul style="list-style-type: none"> - Børnene danner relationer og venskaber gennem leg. - Vi oplever at børnene udtrykker glæde, når de er en del af fællesskabet og ved deltagelse i fælleskab.
	4 år: Børnene giver sig til at lege med andre og / eller løse opgaver sammen med andre Børnene forhandler indbyrdes og deltager i konfliktløsning Alle børn har nogen at lege med	<ul style="list-style-type: none"> - Vi opstiller legetøj i legezonerne og introducere lege, hvori der skal være flere deltager for at legen skal lykkes. Lege der kræver at børnene indtager forskellige roller. - Når vi ser et barn der er uden for legene og har svært ved at komme med, forsøger vi at tage udgangspunkt i barnets styrke og igennem dette, introducer barnet for de andre. Dette vil vi gøre gennem iagttagelser og med udgangspunkt i det skabe rammer for leg. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi introducerer, igangsætter og deltager i forskellige sociale lege både inde og ude. - Vi hjælper børnene ind i eksisterende leg eller laver nye lege med udgangspunkt i barnets styrker.
Børnene udvikler en imødekommende tilgang til andre	2 år: Børnene reagerer på andres mimik og kropssprog Børnene udviser	<ul style="list-style-type: none"> - At skabe mulighed for at børnene har øje for hinandens behov og glæde ved at hjælpe hinanden. Vi har fokus på dette i de daglige rutiner så som spisning og når børnene forberedes til at skulle 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi oplever at personalet støtter børnene i at aflæse følelser og behov. - Børnene har en begyndende udvikling for empati.

	<p>nysgerrighed i forhold til andre</p> <p>Børnene udtrykker glæde ved at møde andre kendte børn og voksne</p>	<p>sove til middag. Vi hjælper børnene med at se hinandens behov og opfordre og italesætter de behov de har og hjælper børnene med at hjælpe hinanden.</p>	
	<p>4 år:</p> <p>Børnene tager kontakt til andre og opfordrer dem til at tage del i lege</p> <p>Børnene udviser nysgerrighed i forhold til andres aktiviteter</p> <p>Børnene respekterer andres grænser</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vi hjælper børnene med at kontakte andre børn når de ønsker at deltage i deres leg – dette gør vi ved at hjælpe dem med at sætte ord på hvad de ønsker og hvad de ikke ønsker. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi bruger særligt tid på at lære børnene at aflæse hinanden ved at italesætte barnets ansigts udtryk samt kropssprog. - Vi hjælper børnene med at sætte ord på deres ønsker og på en hensigtsmæssige måde at sige fra overfor de andre børn.
<p>Børnene udvikler forståelse for sociale samspil</p>	<p>2 år:</p> <p>Børnene giver udtryk for egne følelser og behov overfor andre</p> <p>Børnene ved, hvornår en kontakt fra en voksen drejer sig om de andre i gruppen</p> <p>Børnene reagerer på andres følelsesudtryk</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Når et barn overskrider et andet barns grænse sætter vi ord på. "Når du tager Søren's bil bliver han ked af det og se nu græder han." Eller omvendt når et barns grænse bliver overskredet giver vi barnet redskaber til at sige fra ved, at lære dem at sige STOP og hente en voksen til hjælp. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi anerkender barnets følelser og behov, ved at italesætte både de hensigtsmæssige og uhensigtsmæssige handlinger/reaktioner.
	<p>4 år:</p> <p>Børnene både leder og lader sig lede i aktiviteter med andre</p> <p>Børnene udviser empati overfor hinanden</p> <p>Børnene formår at</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vi lære børnene forskellige lege hvor børnene på skift skal lede og lade sig lede. Det kan være lege som "Hr. Løve", "Kom alle mine kyllinger" - Vi italesætter de følelser børnene giver udtryk over for dem selv og over for de andre børn. Vi opfordrer børnene til at hjælpe og trøste 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi igangsætter ud fra egne og børnenes initiativ - Vi opfordre børnene til at trøste og vise hinanden omsorg og italesætter det, når de gør det. - Vi give børnene redskaber til en positiv kontaktform ved at lære dem konkrete sætninger, som de kan bruge for, at komme ind i legen.

	komme med i lege	hinanden. - Vi giver børnene redskaber til at kontakte andre børn på en positiv måde og af den vej komme med i legen.	
--	------------------	--	--

Mål Sprog	Tegn på læring – vi vil se at:	Handleplaner	Evaluering
Børnene udvikler kommunikative kompetencer	<p>2 år:</p> <p>Børnene lytter og reagerer</p> <p>Børnene kan forstå konkrete sproglige instrukser</p> <p>Børnene bruger ord til at udtrykke behov og følelser</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vi vil gerne at børnene lytter og reagere på de sproglige instruktioner vi giver i forbindelse med den daglige struktur. Og at de formår at sætte ord på de behov de har i forbindelse med f.eks. spisning. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi ser tegn på læring, når børnene udviser sprogforståelse, ved at lytte, forstå og følge den konkrete sproglige instruks. - Børnene begynder at sætte ord på følelser og behov på en hensigtsmæssig måde.
	<p>4 år:</p> <p>Børnene etablerer dialog med andre børn og voksne</p> <p>Børnene bruger sprog til løsning af vanskelige situationer sammen med andre</p> <p>Børnene bruger sprog til at udtrykke behov, følelser og tvivl</p> <p>Børnene koncentrerer sig om at lytte til andres fortællinger</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vi har under spisning og i samling fokus på dialog. Vi opfordre til dialog og giver børnene redskaber til at kunne indgå i dialog. Herunder ligger også kunsten at kunne koncentreres og lytte til andres fortællinger. - Ved at være aktive og iagttagende voksne hjælper vi børnene med at sætte ord på deres følelser, ønsker og behov. Når der er behov for det. Det kan være i forhandlinger og konfliktløsninger. - I samling skaber vi ramme for at børnene for mulighed for at kunne koncentreres sig om at lytte til andres fortællinger. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ved samling bruger den ene stue en talebamse, der fungerer som visuel støtte for børnene under samling. De to andre stuer er nysgerrig og vil gerne afprøve metoden. - I konflikter opfordre vi børnene til at tale sammen og vi hjælper børnene i den dialog. - Gennem hele dagen har vi stort fokus på børnenes sproglig udvikling og italesætter både handlinger, følelser samt lærer børnene at lytte til hinanden.

Børnene undersøger sproget og eksperimenterer med det	2 år: Børnene leger at de læser op Børnene spørger til nye ord	- Børnene bliver introduceret til bøger, både gennem alm læsning og dialogisk læsning.	- Børnene imiterede sproglige aktiviteter.
	4 år: Børnene digter egne historier Børnene leger med sproget gennem eksempelvis rim og remser Børnene er nysgerrige overfor ord og begreber de ikke kender	- Vi opfordrer børn til at fortælle deres egne historier. Vi lege, lege hvor børnene er en aktiv del i hvordan historien udvikler sig. - I samling leger vi med sproget gennem kendte rim og remser. Vi bevidst gøre børnene om at ord også kan lyde anderledes, hvis vi for eksempel læser det bagfra. Klapper ordet eller sætter forskellige ord sammen på forskellige måde. - Gennem oplæsning og dialogisk læsning – introduktion af nye ord og begreber ved tur og projekter.	- Vi bruger blandt andet børnenes kuffert til at understøtte børnenes egne fortællinger. - I mindre grupper arbejder vi med rim og remser og leg med ord. Dette vil vi sætte mere fokus på fremadrette. - Vi gør brug af fokus ord for at understøtte børnenes sproglige udvikling. -
Børnene benytter forskellige sprogformer	2 år: Børnene gentager hvad andre børn og voksne siger Børnene bruger enkelte ord og sætninger til at	- Ved 9 maden tales der om hvad vi skal i dag. Og spørger ind til hvad vi ved børnene har oplevet, eller skal opleve. Vi skaber rum for at børnene har mulighed for at fange og tale om de forskellige ord	- Vi oplever at børnene lytter, fanger og gentager ordene, når vi er lyttende og anerkendende og skaber rum og tid til deres verbale udtryk.

	beskrive hverdags situationer	og tid til at børnene har mulighed for at fortælle om deres oplevelser. <ul style="list-style-type: none"> - Vi skaber tid og rum for at børnene kan lytte, fange og gentage ordene. Vi er lyttende og anerkendende i forhold til barnets verbale udtryk. 	
	4 år: Børnene afstemmer sproget efter situationen (leg, trøst, skænderi osv.) Børnene udvikler forskellige lege / rollelege vha. sproget Børnene bruger sproget til at fortælle, hvad de mener	<ul style="list-style-type: none"> - Vi italesætter de følelser børnene giver udtryk for, over for dem selv og over for de andre børn. Vi opfordrer børnene til at hjælpe og trøste hinanden. - Vi giver børnene redskaber til at kontakte andre børn, på en positiv måde og af den vej komme med i legen. - Vi skaber rammer for at børnene får mulighed for at indgå i forhandlinger om lege og aktiviteter gennem dialog. Evt. med hjælp fra en voksen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi anvender "Trin for Trin" i arbejdet med storegruppe børnene for at støtte deres følelsesmæssige og sociale udvikling. - Vi bruger endvidere materiale fra "Fri for mobberi" til at støtte og udvikle børnenes sociale samvær.

Mål Krop og bevægelse	Tegn på læring – vi vil se at:	Handleplaner	Evaluering
---------------------------------	--------------------------------	--------------	------------

<p>Børnene opsøger aktiviteter, der stimulerer til motorisk udvikling</p>	<p>2 år:</p> <p>Børnene opsøger balanceaktiviteter – gynger, triller, ruller, drejer, snurrer osv.</p> <p>Børnene opsøger finmotoriske aktiviteter – deltager i af- og påklædning, tegner, bygger med klodser osv.</p> <p>Børnene imiterer og gentager grovmotoriske aktiviteter – hopper, danser, klatrer osv.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vi tilbyder rammer for balanceaktiviteter og grovmotoriske udfordringer både på legepladsen, i leg på stuen og i rytmik forløb. Vi vil bruge gyngestol til at stimulere balancen både inde på stuen og ude på legepladsen. I rytmik forløbene vil vi skabe forskellige forhindringsbaner, hvor børnene både skal klatre, hoppe og slå koldbøtter mm for at klare banerne. - I det daglige opmuntrer vi børnene til at deltage i finmotoriske aktiviteter. Det er af- og påklædning. Tegne og bygge med klodser. Vi laver voksenstyrede aktiviteter som, at klippe tegne og laver perler. - De voksne er igangsættere og rollemodeller for fysisk udfoldelse 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi tilbyder rammerne og opmuntrer dem til motorisk udvikling. - Vi ser at børnene deltager aktivt i motoriske udfoldelser. - Vi oplever at der er en udvikling i deres motoriske færdigheder, både grov og finmotoriske. - Det store fokus der har været på af- og påklædning har haft en afgørende betydning for børnenes selvhjulpenhed og deres generelle udvikling.
	<p>4 år:</p> <p>Børnene mestrer balanceaktiviteter – slår kolbøtter, gynger, triller, ruller, drejer, snurrer osv.</p> <p>Børnene mestrer finmotoriske aktiviteter – deltager i af- og påklædning, tegner, bygger osv.</p> <p>Børnene eksperimenterer med grovmotoriske aktiviteter – klatrere i træer, går på line,</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vi opfordrer børnene til at afprøve sig selv og øve sig på legepladsen. Vi vil dertil bruge gyngestol og køre på balance cykel. Viser at man kan trille ned af vores bakke. Indtænker motorik i projekter og samlinger. Besøger skov og legepladser der udfordrer børns grovmotoriske udvikling. - Vi har et udvalg af legetøj der styrker børnenes finmotorik, det er småt Lego. Dukker der skal klædes på og Plus-Plusere. Vi vil arbejde bevidst med finmotorikken i forhold til tegning og klipning i mere voksenstyret aktiviteter.- - I gaderoben vil vi arbejde med at 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi tilbyder rammerne og opmuntrer dem til og inddrager dem i motorisk udvikling. - Vi ser at børnene deltager aktivt i motoriske udfoldelser. - Vi oplever at der er en udvikling i deres motoriske færdigheder, både grov og finmotoriske - Vi har temaer med fokus på motorik, hvor vores bevægelsespædagog er primus motor. - I vores daglige aktiviteter inddrager vi ofte finmotoriske

	<p>hopper ned fra højder, tumler i puderum osv.</p>	<p>støtte børnene i at blive selvhjulpne. At de selv formår at tage overtøj på, herunder også at lyne sin jakke.</p>	<p>udfordringer, det være sig klippe-klistre, perler, m.m.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Børnene er i garderoben i mindre grupper, hvilket giver dem tid og ro til at øve sig. Vi vil gerne give dette mere fokus.
<p>Børnene udvikler en sund og aktiv livsstil</p>	<p>2 år:</p> <p>Børnene eksperimenterer med aktiviteter eller legeredskaber – løber op og ned ad en bakke, bestiger en scooter eller cykel osv.</p> <p>Børnene udtrykker begejstring eller fordybelse, når de udfører fysiske aktiviteter</p> <p>Børnene er nysgerrige over for forskellig mad</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vi erfarer at når et barn er usikker, er det en god ide at øve med barnet i et rolige og overskuelige område, så som vuggestuens legeplads. Når barnet følger sig sikker, i forhold til at være ude og bruge de forskellige cykler mm der er på vuggestuens legeplads, har barnet et større mod på, at prøve de forskellige udfordringer, der er på den store legeplads. Vi benytter de to legepladser vi har, som giver forskellige muligheder alt efter hvor børnene udviklingsmæssigt er. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi ser at børnene anvender deres omgivelser og legeredskaber, som er til rådighed til at være aktiv. - Vi ser at børnene udviser glæde ved fysisk udfoldelse. - Via vores fulde madordning bliver børnene præsenteret for forskellige former for mad som de ikke nødvendigvis kender hjemmefra. Vi skaber en ramme for nysgerrighed omkring maden.
	<p>4 år:</p> <p>Børnene anvender faciliteter ude og inde på en anden måde end det oprindeligt er tiltænkt – konstruerer en forhindringsbane af stole, borde og mælkekasser osv.</p> <p>Børnene udtrykker begejstring eller</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vi stiller faciliteter ude og inde til rådighed, for at børnene kan bruge dem, på den måde de ser fungerer for deres leg. Vi vil iagttage børnene i aktiviteten og derigennem se børnenes begejstring eller fordybelse. - Vi taler om hvad der er godt at spise f.eks. groft rugbrød frem for lyst rugbrød. Vi opfordrer børnene til at spise det grove frem for det lyse. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi oplever at børnene bruger faciliteterne på legepladsen på mange forskellige måder. Legepladsens indretning giver plads til fordybelse. - Ved vores måltider taler vi om hvad der er sundt og usundt. Ydermere opfordrer vi børnene til at smage på alt det der bliver serveret. -

	<p>fordybelse, når de eksperimenterer med fysiske aktiviteter</p> <p>Børnene har kendskab til sund mads betydning for kroppen</p>		
Børnene udvikler kropsbevidsthed	<p>2 år:</p> <p>Børnene accepterer at være fysisk tæt på kendte voksne eller børn</p> <p>Børnene afprøver egne fysiske muligheder</p> <p>Børnene rører ved forskellige materialer – dej, mudder, regnvand mm.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hvordan vises det at børnene accepterer at være fysisk tæt på kendte voksne eller børn - Børnene for mulighed for at udleve de fysiske udfordringer de selv skaber. Det kan være at sætte stole og hoppe ned fra dem. - Vi opfordrer børnene til at lege med naturens materialer så som regnvand og mudder. Vi laver modellervoks og leger med det på stuen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi arbejder med børnenes kropsbevidsthed ved sansemotoriks og sansestimulerings aktivitet. - Vi oplever at børnene opnår en større kropsbevidsthed, ved at vi arbejder med sansemotoriske aktiviteter og sansestimulering. - Vi op lever at børnene udvikler en begyndende kropsforståelse.
	<p>4 år:</p> <p>Børnene har erfaring med både kropslig nærhed og distance – sætter grænser for sig selv og andre</p> <p>Børnene er bevidste om egen krops styrke</p> <p>Børnene er bevidste om, hvornår kroppen er afslappet</p> <p>Børnene kender til, at kroppe kan have forskellig udseende eller formåen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vi tilbyder børnene massage. De er selv med til at bestemme om det skal være med bold, børste og hvor hårdt det skal være. - Vi har hvilepause efter frokost. Det skal være med til at give børnene en pause og lære dem at slappe af og bare være. - Gennem dialog og lege få benævnt de forskellige dele på kroppen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi vil forsat sansestimulerer børnene med børnemassage. - Vi har hvilepause til de børn der ønsker det efter frokost. - I vores daglige arbejde med børnene er vi bevidste om at benævne kropsdele og kropslige forskelle.

Mål Natur og naturfænomener	Tegn på læring – vi vil se at:	Handleplaner	Evaluering
Børnene udvikler tilknytning til naturen	<p>2 år:</p> <p>Børnene udtrykker glæde ved naturen</p> <p>Børnene opsøger selv "gode steder" at være</p> <p>Børnene inddrager naturting i deres leg</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ved at være ude i naturen, uanset vejr, vi vil vise børnene, at det er et rart og interessant sted at være. Viser børnene hvad muligheder der er for leg ude i naturen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi ser at børnene udviser glæde ved at være ude. - Børnene tager selv initiativ til at komme ud. - Vi ser at børnene bruger naturting i deres leg.
	<p>4 år:</p> <p>Børnene udtrykker lyst til at komme ud og opleve naturen, uanset vejr og årstid</p> <p>Børnene reagerer i højere grad med fascination end med væmmelse under naturoplevelser</p> <p>Børnene viser hensyn til planter, træer og dyr</p> <p>Børnene bidrager til at holde naturen ren</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vi er ude, uanset hvilke vejr. Vi vil opfordrer børnene til at lege forskellige lege i forhold til hvad vejret giver mulighed for. Det kan være med vand og mudder og sne. - Vi vil bruger nære området, så som ture til gadekæret og længer ture til skov og kildegården. Her ser og møder vi naturen. Det skaber mulighed for at lære om naturen, om planter, træer og dyr. - Vi holder en årlig plantedag hvor børnene hver har deres egen blomst/plante med. Børnene er med til at plante og vande blomsten og igennem hele sommeren hjælper børnene med at passe og pleje blomsterne. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi er forsat ude i al slags vejr. Dette giver børnene mulighed for at erfaringer med naturen og de forskellige årstider. - Vi benytter forsat nærområdet som ramme for børnenes læring. - På alle stuerne i børnehaven findes levende insekter i terrarier, som børnene lære at passe og håndterer. - Vi fastholder vores tradition om en årlig pante dag, hvor børnene er med til at plant, vande m.m
Børnene oplever naturen med krop og sanser	<p>2 år:</p> <p>Børnene har lyst til at lege i forskellig natur</p> <p>Børnene bevæger sig tillidsfuldt i naturen – hopper, klatrer, gemmer sig osv.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rammerne for at lege og bevæge sig i naturen har vi på vores store legeplads. Vi har fokus på at børnene lære de forskellige muligheder der er for at bruge træerne, sandet og buskene. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi ser at børnene udviser en begyndende tillid og nysgerrighed til at bevæge sig i forskellige ude omgivelser. - Vi oplever at børnene er undersøgende og nysgerrig i naturen.

	Børnene bruger sanserne aktivt i naturen – kigger, lytter, føler osv.		
	4 år: Børnene færdes legende og selvsikkert i varieret terræn og beplantning Børnene udtrykker sig uopfordret om deres naturoplevelser	<ul style="list-style-type: none"> - Vi vil tage på turer der udfordre børnene i deres færden. Ture der går til mosen og skoven hvor børnene bliver møder varieret terræn og beplantning. 	<ul style="list-style-type: none"> - Børnene profeterer af ture til mose, skov og Kildegården. Her udforskes og italesættes netop det områdes særlige kendetegn. - Børnene fortæller med og uden visuel støtte
Børnene tilegner sig viden og erfaring med naturen og naturfænomener	2 år: I naturen peger børnene genkendende på dyr og planter Børnene undersøger smådyr, planter, jord eller vand Børnene er opmærksomme på vejrlig – sol, regn, sne, blæst, kulde, varme mv.	<ul style="list-style-type: none"> - Vi skaber kendskab til dyr og planter gennem ture i vores nærmiljø og enkelte ture til kildegården. Ligeledes kigges der meget i bøger om dyr. - Vi giver tid til at undersøge de dyr og planter vi møder på legepladsen og på vores ture. Hvad har planter brug for viser vi børnene ved at have dem med som aktiv deltager på vores plante dag, hvor hvert barn har sin egen plante med og hjælper med at plante den og vande den. Børnene er en aktiv deltager med til at passe og vande planterne i løbet af sommeren. - I det daglige taler vi om dagens vejr og forsøger så vidt det er muligt at komme ud og opleve det og derigennem drager børnene egne erfaring om vejret. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi oplever at børnene har stor interesse i vejr forhold og årstider - De er nysgerrige på insekter og planter

	<p>4 år:</p> <p>Børnene håndterer smådyr, planter, jord og vand</p> <p>Børnene fortæller om forskellige dyrs og planters levesteder og livsbetingelser</p> <p>Børnene eksperimenterer om årsag, virkning og sammenhænge</p> <p>Børnene samtaler om form, længde, antal og vægt</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vi vil med udgangspunkt i plante dag lære børnene sammenhæng mellem blomster, jord og vand. - Med udgangspunkt i vores ture i de forskellige naturområder vil se på de forskellige beplantninger i henholdsvis skov og mose. Vi vil se på hvilken dyr der bor der og hvad de spiser. - Vi vil arbejde med eksperimenter hvorigennem børnene får en viden om årsag virkning og sammenhæng. Her vil vi også have fokus på form, længde, antal og vægt- 	<ul style="list-style-type: none"> - Plantedagen er udgangspunkt for pasning, forståelse og håndtering af planterne. Børnene udviser større interesse og omhu, da det er deres egne planter. - Efter at børnehaven har fået insekter på alle stuer oplever vi, at børnene er blevet mere fortrolige med dem samt viser omsorg for dem. - Dette har vi ikke nået at arbejde, men vi vil gerne have fokus på det fremadrettet.
--	--	--	---

Mål Kulturelle udtryksformer og værdier	Tegn på læring – vi vil se at:	Handleplaner	Evaluering
Kulturelle og kunstneriske oplevelser er betydningsfulde for børnene	<p>2 år:</p> <p>Børnene er opmærksomme på den kulturelle oplevelse</p> <p>Børnene søger hen imod den kulturelle oplevelse</p> <p>Børnene reagerer med følelsesmæssige udtryk i nuet</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vi har forskellige traditioner i forbindelse med de kulturelle højtider. Vi fejere dem på forskellig vis alt efter om det er jul, påske eller fastelavn. Børnene giver vi kendskab til de forskellige kulturelle højtider gennem aktiviteter. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi oplever at børnene udviser glæde og interesse ved kulturelle aktiviteter og traditioner.
	<p>4 år:</p> <p>Børnene er fokuserede på den kulturelle oplevelse</p> <p>Børnene lever aktivt med i den kulturelle oplevelse</p> <p>Børnene reagerer med følelsesmæssige udtryk i forventningen til det, der kommer</p>	<ul style="list-style-type: none"> - I Enghuset fejere vi de forskellige kulturelle højtider. Det vil sige fastelavn, påske, halloween og julen og st. hans. Vi vil skabe fokus på de forskellige kulturelle højtider ved at til påske og jul laves der pynt på stuen og en påske- og jule frokost. Til jul er vi på besøg i kirken og holder julehygge for forældre og søskende med besøg af julemanden. Fastelavn holdes en enkelt dag. Vi vil op til fastelavn klippet masker osv. Taler om dagen og udklædning og maler tønder. På selve dagen slår vi katten af tønden, pynter og spiser fastelavn boller og tegner os selv udklædt. Halloween holdes primært for storgruppen hvor de børn der gik i skole i maj kommer på besøg en aften til spisning og (u)hygge. St.hans laver vi bål,brænder en 	<ul style="list-style-type: none"> - Forældrerådet arbejder med at lave en oversigt over de forskellige traditionen i Enghuset samt en uddybende forklaring på hvorfor vi har traditionen og hvordan den udfoldes i Enghuset. - Vi fastholder vores traditioner, da vi oplever at børnene profeterer af det på mange måder.

		heks af og synger sange – pynter legepladsen og spiser alle sammen på legepladsen.	
Børnene bidrager til at skabe en fælles legende stemning under kulturelle traditioner og fællesaktiviteter som samling, højtlesning, musik og drama	2 år: Børnene er optagede af aktiviteten – ser, lytter og lever med Børnene bidrager aktivt til aktiviteten – danser, bevæger sig, imiterer osv.	- Vi vil gennem faste ramme omkring sang kufferten skabe rum for at børnene har mulighed for at være lyttende og medlevende og derigennem bidrage til om hvad aktiviteten skal indeholde – skal der være dans eller bevægelse. Valget tager de ud fra hvilken i forvejen kendt sang de vælger.	- Vi ser at børnene er deltagende og igangsættende ved fællesaktiviteter.
	4 år: Børnene er optagede af aktiviteten – ser, lytter, lever med, snakker og spørger ind Børnene bidrager aktivt til aktiviteten – taler, danser, bevæger sig, imiterer og improviserer	- I forbindelse med kulturelle traditioner, specielt jul og fastelavn introduceres børnene i f.eks. samling til sange, historie og lege der tager udgangspunkt i de kulturelle højtider.	- Vi vil fortsat forberede børnene på vores traditioner, da vi oplever at de profeterer af at have en mere indgående viden og forståelse for traditionen. - Alle stuer skaber rum for samlingen dermed muligheden for børnene har indflydelse på de sange og aktiviteter der foregår.

<p>Børnene improviserer og bruger forskellige kulturelle udtryksformer i skabende aktiviteter / lege</p>	<p>2 år:</p> <p>Børnene anvender forskellige legeredskaber når de leger</p> <p>Børnene begynder at kunne deltage i forskellige spil – puslespil, vendespil, billedlotteri m.m.</p> <p>Børnene afprøver forskellige materialer – maling, ler, gips, naturmaterialer m.m.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - I gennem vores dagligdag og planlagte aktiviteter introducer vi spil og legeredskaber og – muligheder for børnene. Vi stiller dem efterfølgende til rådighed for børnene til selv at kunne vælge de introduceret ting. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi ser at børnene selv tager initiativ til at lege med forskellige legeredskaber og interesser sig for forskellige kreative materialer.
	<p>4 år:</p> <p>Børnene anvender forskellige legeredskaber eller legemønstre, når de leger</p> <p>Børnene tager selv initiativ til at spille spil</p> <p>Børnene udtrykker sig med forskellige kunstformer og materialer – maling, ler, gips, naturmaterialer m.m.</p> <p>Børnene tager selv forskellige elektroniske medier i brug som en del af deres leg</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Med udgangspunkt i de pædagogiske planlagte aktiviteter og overvejelser som tidligere nævnt i beskrivelsen af vores arbejde med læreplans temaerne er børnene blevet præsenteret for de forskellige muligheder der i deres dagligdag for at lege og spille mm. - Vi er i et begynderstadiet i forbindelse med inddragelse af iPad i det pædagogiske arbejde. 	<ul style="list-style-type: none"> - Spil, puslespil m.m er tilgængeligt for børnene og giver dem derfor mulighed for selv at tage initiativ til leg. - I vores aktiviteter præsenteres børnene for forskellige materialer - Børnene har kendskab til bruger af Ipad. De er tilgængelige for børnene to formiddage om ugen. Brugen af Ipad afgrænses af de voksne. Ipad bruges aktivt sammen med børnene i lege, projekter og til at finde forskellige oplysninger.

